

ლიტერატურის სწავლების მეთოდების
ცვლილება (უნივერსიტეტებსა
და სკოლებში) პანდემიის პირობებში
Adjustment of Literature Teaching Methods
(at Universities and Schools) under Pandemic Conditions

Irina Natsvlishvili

Georgia, Tbilisi

Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature

**Problems and Opportunities to Teaching Literature
in a Modern „Online School“**

Summary

The pandemic created difficult challenges for the teaching process, which had to transfer to the so-called online regime. Despite the fact that modern technologies allow for such communication, it is significantly complicated by the lack of relevant material-technical base and digital teaching resources for specific subjects. From this viewpoint, teachers of Georgian language and literature faced special challenges. It became necessary to not only modify teaching methods, but also to create digital resources.

It is an important fact that the new form of learning-teaching made it possible to tightly integrate digital technologies with it and targeted their usage for the student development.

Key words: teaching process, online regime, digital technologies.

ირინა ნაცვლიშვილი

საქართველო, თბილისი

შოთა რუსთაველის სახელობის

ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი

**ლიტერატურის სწავლების პრობლემები
და შესაძლებლობები თანამედროვე
„ონლაინსკოლაში“**

კაცობრიობის ისტორიული მეხსიერება ხანგრძლივი პანდემიების შესახებ არაერთ და ზოგჯერ საკმაოდ ინფორმაციულ ცნობას ინახავს, თუმცა ესოდენ მდიდარი გამოცდილება თანამედროვე სწრაფად განვითარებადსა და ცვალებად სამყაროში მხოლოდ ზოგადი სურათის წარმოდგენაში გვეხმარება და პროცესების მართვის რეალურ, ადეკვატურ გზამკვლევადაც, ბუნებრივია, ვერ გამოდგება.

ახალი ვირუსის, SARS-cov-2-ის, იმავე COVID-19-ის, უპრეცედენტოდ მასშტაბური გავრცელების შედეგად შექმნილმა პანდემიურმა გარემომ, ზოგადად, მთელ მსოფლიოში და, ცხადია, საქართველოშიც, საზოგადოებრივი ცხოვრების არაერთ სფეროსთან ერთად, მოულოდნელი და რთული გამოწვევების წინაშე დააყენა საგანმანათლებლო სისტემაც, სასწავლო პროცესი, რომელიც საყოველთაო კარჩაკეტილობის პირობებში ე.წ. ონლაინრეჟიმში გადავიდა. მიუხედავად იმისა, რომ თანამედროვე ტექნოლოგიები ამგვარი კომუნიკაციის საშუალებას იძლევა, დისტანციურ სწავლებას მნიშვნელოვნად ართულებს მრავალი სამედიცინო ხასიათის უკუჩვენება თუ ფსიქოემოციური ფაქტორი, ხშირ შემთხვევაში – სათანადო მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის უქონლობა, პედაგოგთა გაზრდილი სამუშაო დატვირთვა, აგრეთვე, სპეციალური ციფრული სასწავლო რესურსების სიმწირე კონკრეტულ დისციპლინათა ფარგლებში და მათი სწავლების სპეციფიკაც.

ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებული პრობლემების წინაშე ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლები აღმოჩნდნენ. თუკი საბუნებისმეტყველო, მათემატიკურ, სახელოვნებო თუ საზოგადოებრივ მეცნიერებათა დარგებში მზა უცხოენოვა-

ნი ინტერნეტრესურსები მნიშვნელოვან დახმარებას გაუწევდნენ პედაგოგებს, ქართული ენა-ლიტერატურის მიმართულებით ამგვარი შესაძლებლობა, ცხადია, არ არსებობდა, რომ აღარაფერი ვთქვათ ლიტერატურის გაგება-გააზრების, მისი უმთავრესი ხიზლის გაცნობიერებისა და შემეცნების პროცესში უშუალო, ცოცხალი, დინამიკური კომუნიკაციის მნიშვნელობაზე. შესაბამისად, დისტანციურ ფორმატში საინტერესო, შედეგზე ორიენტირებული ინტერაქტიური გაკვეთილების წარმართვისთვის აუცილებელი გახდა არა მხოლოდ სწავლების მეთოდებისა და სტრატეგიების მოდიფიცირება, არამედ ციფრული რესურსების შექმნაც; სხვადასხვა ინტერნეტპორტალისა და პროგრამის იმგვარ შესაძლებლობათა ძიება, რომელთა პრაქტიკული გამოყენება სწორედ ლიტერატურის სწავლების მიზანსა თუ ეროვნული სასწავლო გეგმის სტანდარტით განსაზღვრული შედეგების მიღწევას მოემსახურებოდა. ყოველივე ამისთვის კი დროც იყო საჭირო და, ცოდნისა და უნარების მობილიზების კვალდაკვალ, თუნდაც სულ მცირე გამოცდილების შეძენაც. ამიტომ აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ სწავლების პანდემიური ონლაინრეჟიმის პირველ ეტაპზე უდავოდ დიდი როლი შეასრულა საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ საზოგადოებრივ მაუწყებელთან ერთად, ფაქტობრივად, მყისიერად დაწყებულმა მასშტაბურმა პროექტმა „ტელესკოლამ“, რომელიც, მიუხედავად ზოგიერთი ხარვეზისა, ძალიან მნიშვნელოვანი იყო იმ დროისთვის, გულწრფელად მიიზიდა ქართველი მაყურებლის უდიდესი ნაწილი და საერთაშორისო საზოგადოების ყურადღებაც მიიპყრო – ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების გავლენიანი ორგანიზაციის, OECD-ის, ჩარჩო-დოკუმენტში ის კორონავირუსის გამო შექმნილი გამოწვევების დასაძლევად განათლების მიმართულებით საუკეთესო პროექტადაც კი დასახელდა (https://globaled.gse.harvard.edu/files/geii/files/framework_guide_v2.pdf). პარალელურად, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ საკუთრივ აბიტურიენტებისთვის ვებინარების სახით წარმატებით განახორციელა მეორე ციფრული პროექტიც – „ვებსკოლა“, რომელიც პანდემიური კარჩაკეტილობის პირობებში მნიშვნელოვნად დაეხმარა ეროვნული გამოცდების ზღურბლთან მდგარ მეთორ-

მეტეკლასელებს. მიუხედავად ეპიდემიური ვითარებისა თუ სხვა ფაქტორების გამო შექმნილი არაერთი სირთულისა, კმაყოფილი ვარ, რომ ვიყავი ორივე დასახელებული პროექტის მონაწილე. „ტელესკოლაც“ და „ვებსკოლაც“ ჩემთვის იყო ახალი გამოცდილება, შესაბამისი ახლებური ვითარებისა, სწავლების ახალი მეთოდოლოგიის ძიების გზაც და, აქედან გამომდინარე, პროფესიული ზრდის საშუალებაც.

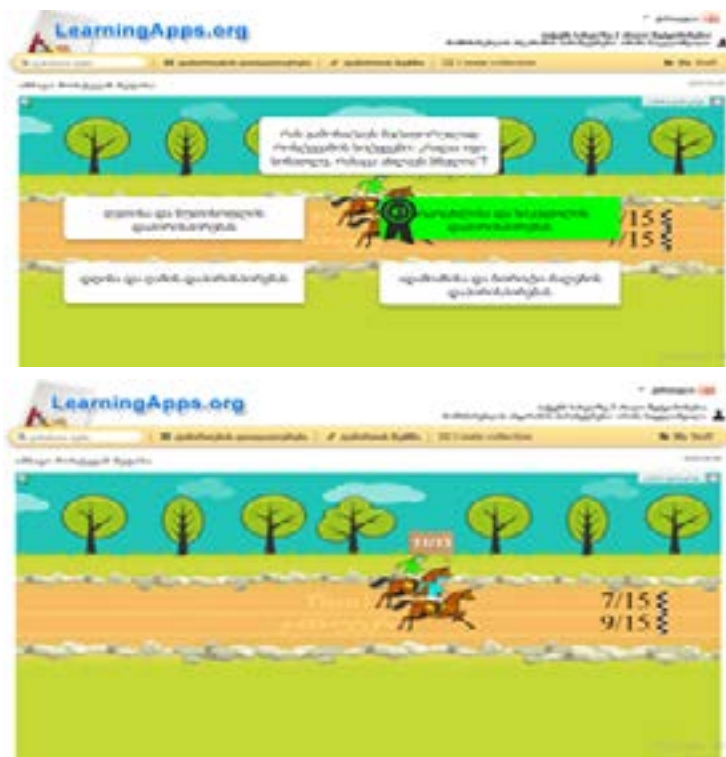
რაც შეეხება მთელი ქვეყნის მასშტაბით გახსნილ ონლაინ საკლასო ოთახებს, რომლებიც დღეისთვისაც კი, კორონაპანდემიის თითქმის ორი წლის მიწურულს, საქართველოში მოსწავლე ახალგაზრდობის არცთუ ისე მცირე ნაწილისთვის, პერიოდულად კი, ეპიდემიური ვითარების გამწვავების ფაზაში – ყველასთვის, სამწუხაროდ, ზოგადი განათლების მიღების ერთადერთ სივრცედ რჩება, Microsoft office-365-ის პროდუქტების, ძირითადად კი TEAMS პროგრამის საშუალებით ფუნქციონირებს. მიუხედავად იმისა, რომ ეს პროგრამა სხვადასხვა ტიპის კომუნიკაციის შესაძლებლობას იძლევა, როგორებიცაა, მაგალითად: სასწავლო მასალების ელექტრონული მიწოდება, შესრულებული დავალებებისა და რეფლექსიების სწრაფი ურთიერთგაცვლა, ინდივიდუალური და ჯგუფური მიმოწერა, დამატებითი შეხვედრების ორგანიზება და ა.შ., ის მაინც ელექტრონული მოწყობილობების ეკრანების ჩარჩოებით მკაცრად შემოსაზღვრული, ჩაკეტილი და სიცოცხლეს მოკლებული გარემოა, რომელშიც, მეტაფორულად რომ ვთქვათ, თუნდაც მცირეოდენი მზის სხივის შეტანა მასწავლებლის კომპეტენციასა და უნარებზეა დამოკიდებული. ამიტომ ასეთ ვითარებაში მეტად მნიშვნელოვანია, რომ სასწავლო პროცესი არ გახდეს რუტინული და პირიქით, უზრუნველყოფილი იყოს მოსწავლეთა თავისუფლებისა და ჩართულობის მაღალი ხარისხი, რისთვისაც, პირადი გამოცდილებიდან გამომდინარე, კარგი საშუალება ონლაინკონფერენციებისა და დისკუსიების ორგანიზებაა, აგრეთვე, ისეთი იმიტირებული თამაშებისა, როგორებიცაა: ტექსტური შეტყობინებებით მოყოლილი ამბები, ფოტოკოლაჟის საფუძველზე დაწერილი მოთხრობები, ლიტერატურულ პერსონაჟთა ფეისბუქპროფილები და სხვ. ციფრული რესურსებით სწავლების თვალსაზრისით, მინილექციის საპირწონედ, რომელიც

ერთ-ერთი მიღებული სტრატეგიაა თანამედროვე პედაგოგიკაშიც, ონლაინსწავლების დროს მასწავლებელმა შეიძლება მოსწავლეებს მიზნობრივად შესთავაზოს სხვადასხვა საპრეზენტაციო პროგრამით თავის მიერ შექმნილი თუ youtube-ს მასალებზე დაფუძნებული ვიდეოვირტუალური მოგზაურობა მწერლის ან ტექსტის ეპოქაში, სახლმუზეუმებში, ხელნაწერთა გალერეაში და ა. შ.

მეტად აქტუალური გახდა მხატვრული თუ დოკუმენტური ფილმების, აუდიო და სხვა მულტიმედიური პროდუქტების, როგორც სასწავლო რესურსების, გამოყენების პრაქტიკა, რომლის დანერგვაც, მიუხედავად საჭიროებისა და მნიშვნელოვანი ეფექტიანობისა, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების ტექნიკური საშუალებებით არასათანადო აღჭურვილობის გამო ძნელად ან თითქმის ვერ ხერხდებოდა. ამ თვალსაზრისით, ონლაინ-სწავლებამ მრავალმხრივი შესაძლებლობები გააჩინა – გაკვეთილებზე მოსწავლეებს საშუალება აქვთ ერთობლივად გაეცნონ ამა თუ იმ მხატვრული ტექსტის ეკრანულ ვერსიას და რეჟისორის ხედვისა და კინოეფექტების გათვალისწინებით ჩაულრმავდნენ ლიტერატურული ნაწარმოების დეტალებს; მწერლის ცხოვრების გზა აღიქვან კადრებით ისეთი შესანიშნავი მულტიმედიური სატელევიზიო პროექტის საშუალებით, როგორცაა, მაგალითად, „საუკუნის პორტრეტები“; მოისმინონ ავტორების მიერვე წაკითხული შედეგები, დაუკვირდნენ მათ ინტონაციას, აქცენტებს; ნახონ ფილმები თანატოლებისა თუ სასკოლო ცხოვრების შესახებ, გაანალიზონ პრობლემები და იმსჯელონ მათთვის აქტუალურ საკითხებზე.

ონლაინსწავლების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ნაწილად იქცა სხვადასხვა ინტერნეტპორტალის (learningapps.org, ed.ted.com, renderforest.com, wittycomics.com, easel.ly და სხვ.) საშუალებით მასწავლებლებისა თუ მოსწავლეების მიერ სასწავლო თემატიკასთან დაკავშირებული ახალი ციფრული პროდუქტების შექმნა, როგორებიცაა, მაგალითად: პოსტერები, კომიქსები, შემეცნებითი თამაშები, კრიტიკული აზროვნების განმავითარებელი ელექტრონული რესურსები და ა. შ. ზოგიერთი მათგანი შეჯიბრის კომპონენტსაც მოიცავს, რაც უფრო სახალისოს ხდის თამაშით გამოკითხვისა თუ შემეცნების პროცესს. მაგალითისთვის, დავა-

სახელებ learningapps.org პორტალის საშუალებით ჩემ მიერ მე-ექვსეკლასელებისთვის შექმნილ თამაშს, „დოღს“, რომელშიც მოსწავლეებს ჯგუფურად შეუძლიათ მონაწილეობა. შესწავლილი მასალის საფუძველზე მათ მართებული პასუხი უნდა გასცენ შეკითხვებს და ამ გზით დაწინაურდნენ ფინიშისკენ მიმავალ ასპარეზზე.

უფრო ღრმა შემეცნებით მიზანსა და კრიტიკული აზროვნების განვითარებას ემსახურება ჩემ მიერვე უფროსკლასელთათვის შექმნილი ციფრული პროდუქტი, რომელიც აერთიანებს ტექსტს, საკვანძო ეპიზოდს კინოფილმიდან, დამატებით შემეცნებით ინფორმაციას, პასუხგასაცემ ანალიტიკურ შეკითხვებსა და წერილობით წარსამართ დისკუსიას, რომელშიც მოსწავლეები ერთდროულად ერთვებიან.

მიუხედავად არაერთი განხილული თუ სხვა ეფექტიანი საშუალებისა, რომლებიც სწავლების პროცესში დამკვიდრდა ან შეიქმნა „ონლაინსკოლის“ ფარგლებში, დისტანციური განათლების მოდელი, ზოგადად, ბავშვებისა და მოზარდებისათვის მრავალი საფრთხის შემცველია. მათ შორის უნდა დავასახელოთ როგორც სამედიცინო ხასიათის უკუჩვენებები, ისე სოციალიზაციის პრობლემა და კიბერბულინგი. უნდა აღინიშნოს, აგრეთვე, რომ დისტანციურმა სწავლებამ მოსწავლეებში ერთგვარად წახალისა ისეთი უარყოფითი ჩვევები, როგორებიცაა: ინტერნეტკომუნიკაციის საშუალებით ერთმანეთისაგან თუ ვებგვერდებიდან გადაწერა, ე. წ. „Copy-Paste“ – პლაგიატი და სხვ. თუმცა, ამავე დროს, მეტად თვალსაჩინო გახადა ისინი და გაამარტივა მათზე ადეკვატური რეაგირება.

უადრესად მნიშვნელოვანი ფაქტია, რომ სწავლა-სწავლების ახალმა ფორმამ შესაძლებელი გახადა მასთან ციფრული ტექნოლოგიების მჭიდრო ინტეგრირება და მათი ფუნქციების მიზნობრივი გამოყენება მოსწავლეთა კოგნიტური და მეტაკოგნიტური უნარების განვითარებისათვის. ონლაინსწავლების იძულებითმა რეჟიმმა და ამ ფონზე პროცესის ეფექტიანად წარმართვის გზების ძიებამ მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი, აგრეთვე, როგორც მასწავლებელთა ინდივიდუალურ პროფესიულ განვითარებას, ისე ახალ გამოწვევებთან გასამკლავებლად კოლეგიალური ურთიერთდახმარების გარემოში ჯანსაღი თანამშრომლობითი კულტურის ჩამოყალიბებას. პანდემიური გამოცდილება მომავალში უთუოდ დიდად წაადგება საყოველთაოდ „გახსნილ“ საგანმანათლებლო სივრცეს.

Marine Turashvili

Georgia, Tbilisi

Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature

Accessibility of the Archival Materials During Covid-19 Pandemic

2020 was hard time for the World because of the pandemic of Covid-19. Offices, educational system, scientific-research centers, etc., were forced to change their style of life and started online working. Hence electronic libraries, websites of archives, data base, electronic platforms became important sources for the scientists. According to the world statistics from the point of view of accessibility the first place occupies Lietuva – 86. 81%. Georgia occupies eighth place 70. 99%, much more closed is Uzbekistan – 31.87.

Folklore Archive of Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature have started electronic systematization and retrodigitalization of the archive materials since the 90s of the past century that makes possible to access the materials by internet.

Key words: Archival Materials, Pandemic, Data Base.